

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA O'QUVCHILARNING OTMLARGA QABUL QILINISHI REYTINGINI YURITUVCHI AXBOROT TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH

B. B. Nurmetova

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Urganch filiali katta o'qituvchisi
bonuraxon20102018@gmail.com

Samandar Soliy o'g'li Abdullayev

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti talabasi
xkas2001@gmail.com

ANNOTATSIYA

Bu maqola elektron web saytlarning o'quvchilar va ota-ona uchun taqdim etilgan zaruriyati haqida. Maqolada, sayt yaratishni taqdim etib, OTMlarga qabul qilinishi uchun o'quvchilar tomonidan ishlab chiqilgan ishlar va boshqa ko'rsatkichlar haqida ham ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Reyting, maktab, tizim, sayt, foydalanuvchi, OTM, qabul, o'qituvchi, Web Site.

ABSTRACT

This article deals with the need for electronic sites provided to students and parents. The article presents the creation of a website and information about the work performed for students and other indicators for admission to universities.

Keywords: Rating, school, system, site, user, OTM, admission, teacher, website.

KIRISH

O'quvchilarni oliy ta'lim muassasalariga qabul qilish jarayoni juda muhim va ko'pincha murakkab jarayon bo'lib, katta e'tibor va adolatni talab qiladi. Umumjahon ta'lim maktablari reytingi o'quvchining o'quv faoliyati, darsdan tashqari faoliyati va shaxsiy yutuqlarini batafsil baholashni o'z ichiga olgandigan jarayondir. Reyting jarayoni o'qishga kirish uchun eng munosib nomzodlarni aniqlash, maktab resurslari ulardan eng ko'p foyda ko'radigan o'quvchilarga yo'naltirilishini ta'minlash uchun mo'ljallangan.

Reyting jarayonining eng muhim jihatlaridan biri bu o'quvchining akademik faoliyatidir. Umumjahon ta'lim maktablari odatda o'quvchilarning o'quv yutuqlarini baholari, standartlashtirilgan test ballari, yozish namunalari va boshqa akademik ko'rsatkichlarga qarab baholaydi. Ushbu baholashlar o'quvchining maktabdagi jiddiy akademik muhitda yaxshi o'qiy olishini aniqlash uchun ishlatiladi. Biroq, faqat akademik ko'rsatkichlar kafolatlamaydi.

Reyting jarayonida o'quvchining darsdan tashqari faoliyati, shaxsiy yutuqlari ham muhim o'rin tutadi. Yo'qligini aniqlash uchun

ular baholanadi. O'quvchilarning oliy ta'lim muassasalariga qabul qilinishi reytingini tuzish, maktablar o'quvchilari va ota-onalari uchun muhim masalalardan biri hisoblanadi. Bu reytinglar maktablar, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi bir qancha muhim muloqotni ta'minlashga imkoniyat beradi.

Bu maqolada, umumta'lim maktablarida o'quvchilarning OTM larga qabul qilinishi reytingini yurituvchi axborot tizimi ishlab chiqish masalasi ko'rib chiqiladi. Bu tizim umumta'lim maktablarida o'qiyotgan o'quvchilarning Universitetlarga kirish reytinglarini aniqlash, shuningdek, maktablar haqida ma'lumotlarni va shu asnoda ota-onalarning yangi OTM lar va maktablar haqida ma'lumotlarini ham olishlari mumkin.

Tizim ishlab chiqish o'quvchilarni OTM larga qabul qilinishi reytinglarini tuzishda xatolarni va noma'lumliklarni kamaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, bu tizim o'quvchilarning qabul qilingan maktablar to'g'risida ma'lumotlar to'plashga va ularga moslashuvchan maktablarni tanlashda ham yordam beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Umumta'lim maktablari uchun tuzilayotgan axborot tizimi ishlab chiqishning muhimligi, tizimning asosiy funksiyalari va manfaatlari ko'rsatiladi. Shuningdek, tizimning yaratilishi uchun kerakli texnologiyalar, bajarilgan ishlar va tizimning qo'shimcha imkoniyatlari haqida ham ma'lumot beriladi.

O'quvchilarning OTM larga qabul qilinishi reytingini yurituvchi axborot tizimi ishlab chiqish o'quvchi, ota-onalar va maktablar o'rtasidagi aloqalarni kuchaytirishga va o'quv jarayonini samarali tarzda boshqarishga imkon beradi.

Bugungi kunda, ma'naviy va ilmiy rivojlanishning o'n yillik strategik rejalari tashkil etilganligi sabablarga, davlat tomonidan o'quv jarayoni rivojlanishi va o'quvchilar tayyorlashning muhim ustuvor vazifasi qilinadi. Shu jihatdan, o'quvchilar qabul qilinishining avvalgi yillariga nisbatan ko'proq harakatga o'tishi va o'quvchi kadrlarini tayyorlash, oliy ta'lim muassasalari uchun juda muhim bo'lib qolmoqda.

O'quvchilarning oliy ta'lim muassasalariga qabul qilinishi odatda o'quvchilar to'plamining xususiyatlariga, jamiyatning ahamiyat darajasi, rivojlanish darajasi, xodimlar soni, jamiyat tadbirlari va boshqa bir qancha ko'rsatkichlarga qarab amalga oshirilgan edi. Bunday qabul qilish sistema, kabi ko'plab sistemalarga nisbatan juda aniq bo'lishi, barcha muammolarni hal etishga yordam berishi va o'quvchilarning o'ziga mos bo'lgan oliy ta'lim muassasalariga kirishlarini ta'minlashi mumkin bo'lishi lozim.

NATIJALAR

Axborot texnologiyalari jahon bo'ylab rivojlanishni o'tganligi va o'quvchilar, o'qituvchilar va ota-onalar uchun oson yorliqlarni taqdim etish imkonini beruvchi ulkan yordamchi bo'ladi. Axborot tizimi yordamida, o'quvchilarning OTM larni qabul qilishining reytingini yurituvchi sayt yaratish, bu muhim masalalardan biridir.

1-rasm. Ixtisoslashgan va oddiy maktablar natijalari

Axborot tizimi orqali o'quvchilar o'ziga mos ta'lim yo'nalishlari va OTM lari haqida to'liq va aniq ma'lumotlarni bilishlari mumkin. Tizim, tizim doirasida qidiruvni osonlashtirish, qidiruvni to'liq vaqtli bajarish va qidiruv natijalarini to'liq yoritish imkonini beradi.

Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning OTM larga qabul qilinishi reytingini yurituvchi axborot tizimi ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Bu tizim yordamida, OTM lar uchun qabul reytinglari ochiq ravishda namoyish etiladi va ota-ona va o'quvchilar o'zining yutuqlariga qarab OTM larni tanlashda ko'maklashadi.

Shu bilan birga, tizim o'quvchilarning o'z malakasini oshirish uchun juda muhim ma'lumotlarni ham yig'ib olishi mumkin.

MUHOKAMA

Bundan tashqari tizim o'quvchilarning akademik yutuqlariga qarab ham reytingni hisoblay oladi. Bu yutuqlar o'quvchilarning sinovlar, imtihonlar va boshqa akademik dasturlarda erishgan yutuqlaridan tashkil topgan. Bular tizimda muhim ma'lumotlar hisoblanadi va tizim foydalanuvchilariga taqdim etiladi.

Bu tizim o'quvchilarni OTM larga qabul qilinishida talab qilinadigan talablarni belgilashda ham yordam beradi. Tizim har bir OTM ni xususiyatlariga qarab taqqoslash imkonini ham beradi va ota-ona va o'quvchilarga o'zlarining tanlovlarini o'zlashtirishda yordam beradi.

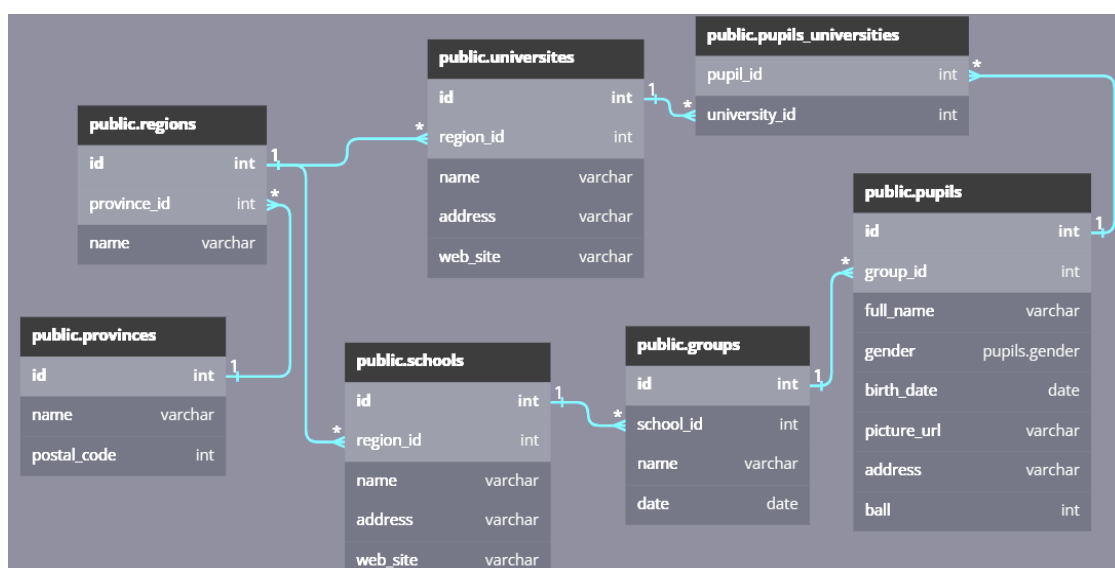
Axborotlar tizimlarini loyixalashtirishning boshlang'ich materiali bo'lib boshqarish ob'ekti tahlilining natijalari xizmat qiladi, ular eng avvalo ma'lumotlarni qayta ishlash tizimi yordamida hal etuvchi boshqarish tizimi funksiyalari va vazifalarini aniqlashga xizmat qiladi.

Funksional tuzilmadan kelib chiqib, funksional tizimlarni amalga oshirish uchun qo'llaniladigan matematik model va algoritmlar aniqlanadi yoki ishlab chiqiladi. Bundan keyin zarur axborot tarkibi, uni tashkil etish usullari aniqlanadi, zarur dasturiy va texnik ta'minot tanlovi yoki ishlab chiqilishi amalga oshiriladi, xodimlarning tashkiliy va funksional majburiyatlarini aniqlashtiriladi.

Huquqiy ta'minot axborot tizimlari ishlashi sharoitida boshqarishning tashkiliy tuzilmasi elementlari o'zaro aloqasi qoidalarini mustahkamlaydi. Axborot texnologiyalarining tadrijiy yo'li uyushgan biznesning yangi modellari rivojlanishi bilan yaqindan shunday bog'liqlik, bu jarayonlar ko'pincha yagona bir butunlik sifatida qabul qilinadi. Axborot tizimi samaradorligini oshirishga intilishi ancha takomillashgan apparat va dasturiy vositalarning paydo bo'lishini rag'batlantiradi, ular o'z navbatida, foydalanuvchilarni axborot tizimini bundan keyingi yangilashga undaydi.

Axborot tizimini ishlab chiqishdan oldin, korxonaga mutahassislari bilan birgalikda, ushbu proektni ishlab chiqib tadbiiq qilish maqsadga muvofiqmi yoki yo'qmi degan savolga javob berishlari kerak. Aks holda axborot tizimini korxonaga faoliyatida qo'llash natijasida kutilgan samaraga erisholmaslik mumkin. Bundan tashqari, mavjud muammoni avtomatlashtirish usulida yechishda bozorda taklif qilinayotgan Axborot tizimini qo'llash mumkin yoki mumkin emasligini xam ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Bu xolda axborot tizimini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq qilish orasidagi vaqt bir necha marotaba qisqarishi mumkin.

Ushbu axborot tizimini ishlab chiqish bosqichi muammoni har tomonlama ko'rib chiqadi va tizimni loyihalash uchun zamin tayyorlaydi. Loyihalash bosqichida, muammoga tegishli barcha kirish (birlamchi), oraliq (agar mavjud bo'lsa) va chiqish hujjatlarining o'zaro bog'liqligi va ularning formalari kompyuterga kiritishda osonlashtirish holiga keltiriladi. Hujjatlardagi ortiqcha ma'lumotlar chiqarib tashlanadi. Tasdiqlangan loyihani zamonaviy dasturlash tillari asosida kompyuterning ichki tiliga o'tkaziladi. Bu jarayon judayam murakkab bo'lib, yuqori saviyali dasturlovchilarni jalb qilishni talab etadi. Barcha ma'lumotlar to'planib tahlil qilingan holda axborot tizimi loyihalanaadi.

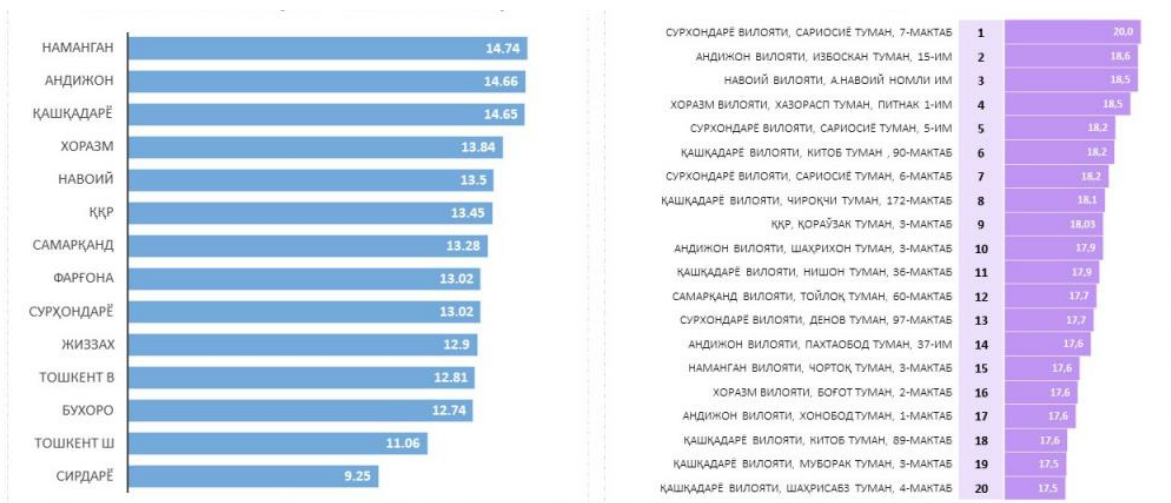

2-rasm. Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning otm larga qabul qilinishi reytingini yurituvchi axborot tizimi ma'lumotlar bazasini loyihalash

Bu axborot tizimi OTMga qabulni oshirishni oson va samarali qilishiga yordam beradi, chunki u yordamida biz OTM ga qabulni monitoring qilish, qabul jarayonining barcha bosqichlarini batafsil ko'rish, o'quvchilarimizning test natijalarini va reytinglarini osonlik bilan taqqoslash va tanlash imkonini beradi. Shu bilan birga, bu tizimda foydalanuvchilar yoki administratorlar ma'lumotlarni kiritish, tahrir qilish, o'chirish, qidiruv va filtirlashni amalga oshirishlari mumkin.

Axborot tizimining muhim taraflaridan biri bu, avtomatik xabar yuborish tizimi yordamida ham, OTMga qabul jarayoni haqida o'quvchilarga va ularning ota-onlariga xabar berish imkonini beradi. Bu, ota-onlarga va o'quvchilarga jarayonning holati haqida yangiliklar yuborilganda, ularga yo'naltirilgan vaqt ichida barcha muhim ma'lumotlarni olishlariga yordam beradi.

Bundan tashqari bu-tizim mobil qurilmalar uchun ham mos keladi, shuning uchun o'quvchilarimiz va ularning ota-onlari juda oson va tez bir qaror qabul qilishlari mumkin. Barcha bu afzalliklar, elektron axborot tizimining yaratilishiga o'z hissasini qo'shadi va uni OTM va o'quvchilarning talablariga mos keladigan o'ziga xos holda yaratish imkonini beradi.

3-rasm. Umumta'lim mussasalarining milliy reytingi

Sizning ko'rsatgan tushunchalarga qarab, umuman axborot tizimi yaratishning keng qamrovli yo'nalishlaridan biri shu mavzu bo'lishi mumkin. O'quvchilar OTM-larga kirish reytinglarini yurituvchi axborot tizimi yaratish o'quvchilar va ota-onalar uchun qulayliklar yaratishi mumkin. Bu tizim orqali o'quvchilar va ularning ota-onalari OTM-larga qabul qilinishi bo'yicha ko'rsatilgan reytinglarni ko'rib chiqishlari, shuningdek, o'quvchilar uchun yutuqlarni taqdim etish va akademik natijalarga nisbatan boshqa tadbirlarni tashkil etish imkoniyatini beradi.

XULOSA

Axborot tizimini yaratish jarayonida o'quvchilar haqida ma'lumotlar bazasini yaratish, shuningdek, o'quvchilar profilini va ota-

onalar ma'lumotlarini saqlash, o'quvchilar to'g'risidagi statistik ma'lumotlarni yuritish va ko'rsatish, shuningdek, o'quvchilar to'g'risidagi turli tahlillarni ko'rsatish. reyting tizimini yaratish, shuningdek, o'quvchilar haqida umumiy tahlillarni ko'rsatish, OTM lar va maktablar haqida ma'lumotlar bazasini yaratish va ularning OTM larga qabul qilinishi bo'yicha kerakli ma'lumotlarni saqlash, tizim interfeysini tuzish va foydalanuvchilar uchun tizimni qulayliklari ko'rsatish ushbu yo'nalishdagi ilmiy ishlarni rivojlantirish va ular asosida xizmat ko'rsatish markazlarining takomillashishi bilan bog'liq bo'lgan turli masalalarni hal etishda qatnashish yoki ularga ko'maklashishdan iborat.

Barcha bu bosqichlar ma'lum bir vaqtda bajarilishi mumkin, lekin tizim yaratilishidan so'ng o'quvchilarning reytinglarini yuritish, ma'lumotlarni yangilash va statistik tahlillarni ko'rsatish kerak bo'ladi. Axborot tizimining yaratilishi va o'quvchilarning reytinglarini yuritish jarayoni shuningdek, o'quvchilarning OTM larga qabul qilinishiga ko'ra har yili yangilanishi kerak bo'ladi.

REFERENCES

1. INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGY (ICT) [Concepts and Application], Yekini Nureni Asafe Department of Computer Technology Yaba College of Technology. 2014 – 288 pg.
2. Информационные системы и технологии. ISBN: 978-5-4365-0203-8. 06 декабря 2018. 125 стр.
3. Richard Fox. Information Technology An Introduction for Today's Digital World. ISBN 9780367820213. August 21, 2020. 582 p.

